

TROUWEN

Van Tim Keller verschenen

In alle redelijkheid – *Christelijk geloof voor welwillende sceptici*

De vrijgevinge God – *Recht naar het hart van het christelijk geloof*

Namaakgoden – *De lege beloften van geld, seks en macht en de enige werkelijke hoop*

Ruim baan voor gerechtigheid – *Rechtvaardig worden door Gods genade*

Kruistocht – *Het leven van koning Jezus*

Bevrijd van je zelf – *De weg naar echte christelijke blijdschap*

Het huwelijk – *Gods wijsheid over gevende liefde*

Goed werk – *Ons dagelijks werk en Gods plan voor de wereld*

Centrum-Kerk – *Het evangelie midden in je stad*

Galaten – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Aan Gods hand door pijn en lijden

Ontmoetingen met Jezus – *Onverwachte antwoorden op grote levensvragen*

Rechters – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Bidden – *Vertrouwelijke omgang met de ontzagwekkende God*

Preken – *Geloof overbrengen in een sceptische tijd*

Romeinen 1-7 – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Psalmendagboek – *Een jaar lang leven met de liederen van Jezus*

Romeinen 8-16 – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Geroepen tot barmhartigheid

Bij je volle verstand – *Een uitnodiging voor sceptici*

Kerstboodschap – *Het geheim van de geboorte van Christus*

Spreekendagboek – *Gods wijsheid voor het leven*

De onwillige profeet – *Jona en het geheim van Gods genade*

Huwelijksdagboek – *Een zegel op je hart*

Geboorte – *Serie Hoe vind ik God?*

Trouwen – *Serie Hoe vind ik God?*

Sterven – *Serie Hoe vind ik God?*

TIM EN KATHY KELLER

Trouwen

 Uitgeverij Van Wijnen - Franeker

© 2020 Timothy en Kathy Keller

Oorspronkelijke uitgever Penguin Books, een imprint van Penguin
Random House LCC, New York, Verenigde Staten

Oorspronkelijke titel *On Marriage*

© 2020 Nederlandse vertaling: Uitgeverij Van Wijnen, Postbus 172,
8800 AD Franeker

www.uitgeverijvanwijnen.nl

Vertaling Monica van Bezooijen

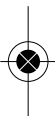
Ontwerp omslag Ontwerpbureau Garage/BNO, Kampen

ISBN 978 90 5194 588 1

NUR 707

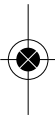
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvou-
digd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar ge-
maakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch,
door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder vooraf-
gaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Ter nagedachtenis aan dr. R.C. Sproul,
die ons huwelijk voltrok en aan zowel onze theologie
als ons huwelijk de juiste richting gaf.*

Inhoud

Inleiding op de serie 'Hoe vind ik God?'	9
Een huwelijk aangaan	13
Een huwelijk onderhouden	37
De bestemming van het huwelijk	55
Dankwoord	69
Noten	71

Inleiding op de serie 'Hoe vind ik God?'

Het leven is een reis, en tijdens die reis is het van groot belang dat je God vindt en leert kennen. Bij de geboorte van een kind, een huwelijk, of de confrontatie met de dood – op hoge leeftijd of veel eerder – worden we vaak aan het denken gezet. Even maken we onszelf los uit de drukte van het dagelijks bestaan en stellen onszelf de grote vragen van alle tijden:

Leef ik voor dingen die ertoe doen?

Zal ik alles hebben wat nodig is om deze nieuwe levensfase onder ogen te zien?

Heb ik een levende relatie met God?

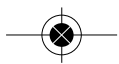
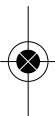
De meest fundamentele overgang die een mens kan maken wordt in de Bijbel 'opnieuw geboren worden' genoemd (Johannes 3:1-8), of het worden van een 'nieuwe schepping' (2 Korintiërs 5:17). Dit kan natuurlijk op elk moment in je leven plaatsvinden, maar vaak spelen aardverschuivingen in levensfasen een belangrijke rol bij het

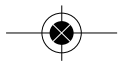
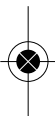
komen tot een levend geloof in Christus. Gedurende de vijfenveertig jaar van onze bediening hebben mijn vrouw Kathy en ik gezien dat mensen in tijden van grote levensverandering bijzonder openstaan voor verkenning van een relatie met God.

In deze serie boekjes willen we lezers die grote levensveranderingen doormaken helpen om na te denken over wat een écht veranderd leven is. Ons doel is om lezers de christelijke fundamente te geven voor de meest belangrijke en ingrijpende momenten van het leven. We beginnen bij geboorte en doop, gaan verder naar het huwelijk en sluiten af met de dood.

Het is mijn verlangen dat deze boekjes zullen voorzien in leiding, troost, wijsheid en dat ze je bovenal zullen helpen om God te vinden en te kennen je leven lang.

Trouwen

Een huwelijk aangaan

Waarom zou je eigenlijk moeite doen om te trouwen?

‘God heeft het huwelijk ingesteld en geheiligd omwille van het welzijn en geluk van de mensheid,’ aldus een traditioneel christelijk huwelijksformulier.¹ Dat mag dan zo zijn, maar moderne mensen nemen hier geen genoegen mee.

Deze vraag is tegenwoordig prangender dan ooit. In het verleden was het vanzelfsprekend dat je trouwde en kinderen kreeg, om zo een volwassen lid van de maatschappij te worden, en het overgrote deel van de mensen deed dat ook. Maar vandaag de dag stelt een ongekend groot aantal westerse jongvolwassenen het huwelijk uit. Bijna een derde van alle millennials in de Verenigde Staten blijft single tot ze ouder dan veertig zijn en vijftwintig procent trouwt helemaal niet, het hoogste aantal in welke generatie uit de moderne geschiedenis ook.² Waarom? Er zijn twee redenen dat het bij velen nooit tot een huwelijk komt: economische stress en de opkomst van individualisme binnen de cultuur.

Angst voor het huwelijk

De economische factor wordt zichtbaar in de wijdverbreide opvatting onder alleenstaande volwassenen dat ze financieel onafhankelijk moeten zijn en een goede carrière moeten hebben voor ze kunnen trouwen en dat dat natuurlijk ook moet gelden voor hun potentiële echtgenoot. Men neemt stilzwijgend aan dat het huwelijksleven een geldverslindende aangelegenheid is, vooral als er ook kinderen komen. Daarom denkt men dat je, voor je gaat trouwen, een vast inkomen moet hebben, voldoende spaargeld en wellicht zelfs een aandelenportefeuille.

Deze visie gaat echter lijnrecht in tegen zowel de statistieken als de traditie. Vroeger ging je niet trouwen omdat je al economisch onafhankelijk was en zeker van je zaak, maar juist óm dat te worden. Het huwelijk brengt unieke economische voordelen met zich mee. Studies laten zien dat getrouwde stellen aanzienlijk meer sparen dan alleenstaanden. Echtgenoten kunnen elkaar veel meer aanmoedigen tot zelfdiscipline dan vrienden. Echtgenoten steunen elkaar ook meer in de beproevingen van het leven, zodat ze lichamelijk en geestelijk gezonder zijn dan alleenstaanden.

De andere factor in de neergang van het huwelijk die de experts belichten is 'expressief individualisme'³. Deze term, die onder sociologen veel gebezigd wordt, beschrijft een groeiende culturele trend. In traditionele culturen ontwikkelt onze persoonlijke identiteit zich door onze re-

laties. ‘Wie ik ben’ werd gedefinieerd door mijn plek binnen een familie en gemeenschap, en wellicht mijn plek in het universum met God. Ik werd iemand van waarde door mijn verantwoordelijkheden binnen deze relaties te vervullen. In moderne tijden hebben we ons echter in onszelf gekeerd. ‘Wie ik ben’ moet niet worden bepaald door wat iemand anders zegt of denkt over mij. Als ik mijn diepste verlangens en gevoelens ontdek en die uitdruk, dan word ik iemand van waarde. Zodra ik bepaald heb wie ik ben, kan ik relaties aangaan, maar alleen met diegenen die mij op mijn eigen voorwaarden aanvaarden.

Deze moderne benadering van identiteit wordt ons op talloze manieren ingeprent door onze cultuur. In de film *Moana* uit 2016 krijgt de kroonprinses van een Polynesisch eiland te horen van haar vader dat ze de toekomstige leider van het eiland is en dat ze zich zal moeten onderwerpen aan veel traditionele verantwoordelijkheden. Maar in plaats daarvan heeft Moana een verlangen om de zee op te gaan om het avontuur te zoeken. Haar grootmoeder zingt voor haar een lied dat haar vertelt dat haar ‘ware zelf’ niet ligt in haar verplichtingen en sociale verantwoordelijkheden, maar in de uitdrukking van haar diepste verlangen. Ze zegt Moana dat als een ‘stem binnen in’ haar hart haar vertelt om haar verlangens te volgen, ‘die stem binnen in je is *wie je bent*’.⁴

Waar we ook kijken, we worden overal met deze boodschap bestookt – op tv, in films, advertenties, klaslokalen, boeken, sociale media en dagelijkse praatjes – tot het een

onbetwistbare, letterlijk onzichtbare aanname is over hoe je een authentiek mens wordt.

Dit moderne zelfbeeld heeft aanzienlijk effect op het huwelijk. Het betekent dat we zelfs niet eens over het huwelijk na willen denken voor we onze eigen, unieke identiteit hebben gevonden. We willen niet dat iemand anders iets te zeggen heeft over wie we zijn, voordat we dat helemaal voor onszelf hebben uitgemaakt. Bovendien verwachten we vandaag de dag, en eisen we dat zelfs, dat alle relaties voorwaardelijk en voorlopig zijn, zolang ze ons voordeel opleveren, en nooit bindend en blijvend. Als tijdelijkheid de standaard is, dan zijn het huwelijk en met name het ouderschap in hoge mate problematisch, omdat het ontbinden van een huwelijk moeilijk is en het loslaten van een ouderrelatie in feite zelfs onmogelijk. Stel je voor dat een relatie met een echtgenoot of een kind de uitdrukking van je 'ware zelf' in de weg staat?

Veel moderne mensen trouwen alleen als ze geloven dat ze een echtgenoot hebben gevonden die niet zal proberen om hen te veranderen en die emotionele en financiële middelen biedt om hen te helpen hun persoonlijke doelen te bereiken.

Maar het is een illusie om te denken dat je jezelf slechts vindt door naar binnen te kijken, in plaats van relaties aan te gaan met diegenen buiten onszelf. In ieder hart zijn er diepe, veelzijdige, tegengestelde verlangens. Angst en boosheid staan naast hoop en verwachting. Je probeert deze tegengestelde verlangens te ontwarren door te bepalen welke niet 'echt jou' zijn. Maar stel nu dat ze *allemaal*

deel uitmaken van jezelf? Hoe ontdek je dan wat echt bij je hoort en wat niet?

Het antwoord is dat we sommige individuen of groepen meer gaan waarderen en respecteren. We gebruiken hun inzichten vervolgens om de impulsen van ons eigen hart kritisch te bekijken en te beoordelen. Met andere woorden: in tegenstelling tot wat ons is verteld, ontwikkelen we *zeker* onze identiteit niet door alleen naar binnen te kijken, maar door belangrijke relaties en verhalen die ons zelfbeeld in hoge mate vormen. We kijken *niet* louter naar binnen.

De traditionele benadering van het huwelijk was wijs, in die zin dat mensen intuïtief wisten dat die onze identiteit op diepgaande wijze zou vormen en hervormen. En dat is goed – want identiteit ontwikkelt zich altijd in correlatie met belangrijke anderen in ons leven. Zoals psycholoog Jennifer B. Rhodes zei: ‘In voorgaande generaties waren mensen meer bereid om dat besluit [om te trouwen] te nemen en het [vervolgens] samen uit te zoeken.’⁵ Wat is nu een betere manier om te ontdekken wie je bent, dan door met iemand te trouwen van wie je houdt en die je respecteert, en het vervolgens samen uit te zoeken?

De hedendaagse neergang van het huwelijk is gebaseerd op twee verkeerde aannames erover, namelijk dat het een economische last is en dat het je belet om tot de volle uitwerking van je vrijheid en identiteit te komen.

Het huwelijk is gemaakt voor ons

Sociologen hebben bewijs tegen deze twee misvattingen bijeenvergaard en laten ons zien hoe het huwelijk in hoge mate bijdraagt aan zowel ons economische als psychologische welbevinden. Bovendien hebben ze aangetoond hoe belangrijk het traditionele gezin is voor het welzijn van jonge mensen en dat kinderen het veel beter doen als ze opgevoed worden in families met twee getrouwde ouders. Maar over deze bevindingen zouden christenen zich niet hoeven te verbazen.⁶ Het boek Genesis vertelt ons dat God, met dat hij de mens schiep, het huwelijk instelde. Je moet dit niet zien als een opdracht aan elke individuele volwassene om te trouwen. Jezus zelf was alleenstaand en omdat hij een groot voorbeeld is van hoe de mens zou moeten zijn, kunnen we niet volhouden – zoals sommige culturen hebben gedaan – dat je getrouwd moet zijn om ten volle mens te zijn. Maar we kunnen het huwelijk ook niet zien, zoals onze eigen cultuur doet, als louter een ontwikkeling om recht op bezit te beschermen in het neolithische tijdperk; iets wat vandaag de dag naar believen veranderd of afgedankt kan worden.

Wendell Berry sprak over het moderne idee dat de vraag of we nu seks hebben binnen het huwelijk of erbuiten een ‘helemaal een privébeslissing’ is. Hij was het daarmee oneens, en zei: ‘Seks is geen kwestie van “eigen zaken” en kan dat ook niet zijn, en het is ook niet louter een privé-aangelegenheid van een echtpaar. Seks is, net als iedere an-

dere noodzakelijke, kostbare en explosieve kracht die gemeengoed is, een zaak van iedereen.⁷ Seks buiten het huwelijk brengt kinderen voort buiten het huwelijk, verspreidt vaak ziekte, en zorgt ervoor dat we anderen steeds meer gaan behandelen als lustobjecten in plaats van mensen. Al deze dingen hebben een grote impact op sociale omstandigheden, omstandigheden die invloed hebben op iedereen.

We weten dat deze manier van denken indruist tegen de intuïtie van moderne, westerse mensen, maar het is voor de meeste mensen op de meeste plaatsen en in de meeste tijden heel vanzelfsprekend geweest. Je keuze met betrekking tot het huwelijk is uiteindelijk geen privébesluit. Het heeft invloed op alle mensen om je heen.

Het huwelijk is voor de mens gemaakt, en de mens is gemaakt voor het huwelijk.

Angst om te falen

Aan de moderne terughoudendheid om te trouwen ligt nog een andere reden ten grondslag. 'Ik zag hoe zwaar het huwelijk van mijn ouders was en dat wil ik mezelf niet aandoen.' Een angst voor ruzies en mislukkingen binnen het huwelijk weerhoudt veel mensen ervan om een echtgenoot te zoeken of zorgt er op z'n minst voor dat ze zoeken naar een huwelijkskandidaat die praktisch geen gebreken of persoonlijke zwakheden heeft. Sommige

mensen gaan ervan uit dat als hun ouders zijn gescheiden hun eigen toekomstige huwelijk zeer waarschijnlijk ook zal eindigen in een scheiding.

Joe Pinsker beargumenteert in een artikel in *The Atlantic* dat recent onderzoek niet alleen laat zien dat dit niet klopt, maar dat blootstelling aan slechte huwelijken je zelfs de middelen kan geven om een goed huwelijk op te bouwen.⁸ Hij geeft het voorbeeld van een man die Justin Lange heet. Na de scheiding van zijn ouders zag Justin zijn moeder twee keer hertrouwen en zijn vader drie keer. Hij concludeerde dat het huwelijk simpelweg te zwaar was en dat hij er nooit aan zou beginnen. Maar hij ontmoette een vrouw, werd verliefd en is nu toch gelukkig getrouwd. Hoe kan dat? ‘Hij schrijft zijn huidige geluk ... toe aan het ingaan *tegen* het voorbeeld dat zijn ouders gaven.’⁹ Hij leerde om een goed huwelijk op te bouwen door *niet* te doen wat zij verkeerd hadden gedaan.

Bovenal herkende hij de grootste fout van zijn ouders – om elkaar in woorden levenslange toewijding te beloven, maar vervolgens ‘niet bereid te zijn om daar werk van te maken’. Echtscheiding is soms nodig en de Bijbel geeft er toestemming voor. Maar langetermijnstudies laten zien dat twee derde van de ongelukkige huwelijken binnen vijf jaar gelukkig worden, als ze blijven bestaan.¹⁰ Lange ontdekte dat het een illusie was om te geloven dat als hij maar de juiste partner vond, ze geen ruzie zouden maken zoals zijn ouders deden. Hij overwon zijn angst voor een moeizaam huwelijk. Natuurlijk zou het zwaar zijn. Hij kwam ook over zijn angst heen dat er ruzies zouden zijn. Na-

tuurlijk zouden die er zijn. Maar het geheim is om je belofte om elkaar te blijven liefhebben niet te laten verzwakken door deze dingen. 'Je mag dan ontdaan zijn door een of ander alledaags dingetje,' zo zei hij, 'maar heeft het later nog betekenis? Laat het gaan en richt je op de belangrijke zaken.'¹¹

Misverstanden over seks

Er is een andere reden die vaak gegeven wordt door zowel onderzoekers als mannen zelf voor het feit dat mannen tegenwoordig minder geïnteresseerd zijn in het huwelijk dan vroeger. Onderzoekers leggen uit dat de gemakkelijke beschikbaarheid van seks een van de redenen is voor de afname van het aantal huwelijken.¹² We hebben vaak gehoord hoe mannen ons dit zelf vertelden: 'Het was vroeger zo dat je eigenlijk wel getrouwd moest zijn om een seksuele relatie te hebben, maar dat is compleet veranderd.'

Deze houding ziet seks als een artikel dat voorheen duur was. Om seks te krijgen, moest je ooit je onafhankelijkheid opgeven door te trouwen. Het was kostbaar, maar nu is het als het ware veel goedkoper verkrijgbaar. Wie zo praat, ziet seks als een lichamelijke en emotionele ervaring die buiten het huwelijk net zo goed haar plaats kan hebben als binnen het huwelijk, zo niet beter.

Al vanaf het begin bracht het christendom de wereld een revolutionair nieuw verstaan van seks. Het werd ge-

zien als slechts een onderdeel – een uitzonderlijk vreugdevol, krachtig en niet los verkrijgbaar onderdeel – van wederzijdse zelfovergave. Geliefd zijn en bewonderd worden zonder echt gekend te zijn, is maar ten dele bevredigend. Gekend zijn maar afgewezen worden en niet geliefd is onze grootste nachtmerrie. Maar kwetsbaar worden en zo volledig gekend en toch aanvaard en volledig geliefd door iemand die we bewonderen – dat geeft de grootst mogelijke voldoening. In het huwelijk verliezen echtgenoten hun onafhankelijkheid en worden kwetsbaar en wederzijds afhankelijk. Ze houden niet iets van zichzelf achter, zodat ze zich slechts tijdelijk, voorlopig en voorwaardelijk tot elkaar verhouden. Ze geven zichzelf helemaal aan elkaar – emotioneel, lichamelijk, wettelijk en economisch.

De verrassende seksuele ethiek van de vroege christenen was dat seks zowel een teken van als een middel tot die totale zelfovergave is, en dat het niet gebruikt moet worden voor welk ander doel dan ook. Het was een misverstand om je om welke andere reden ook met seks bezig te houden. Elkaar toegang geven tot ons fysieke lichaam moet gepaard gaan met elkaar toegang geven tot ons hele leven door een levenslange huwelijksverbintenis. Alleen in die situatie, zo leerden de vroege christenen, wordt seks de verenigende en vervullende daad zoals die bedoeld is.

Deze nieuwe seksuele code van 'geen seks buiten het huwelijk' verraste de Romeinse wereld, omdat die in hoge mate beperkend leek.¹³ Maar in werkelijkheid verheft het seks juist van louter een genotsartikel tot een manier om

de diepst mogelijke verbintenis en gemeenschap tussen twee mensen te scheppen, en een manier om degene, die zichzelf volledig voor ons gaf, zodat wij bevrijd konden worden om onszelf uitsluitend aan hem te geven, te eren en op hem te lijken.

Ga ontucht uit de weg! ... Of weet u niet dat uw lichaam een tempel is van de heilige Geest, die in u woont en die u ontvangen hebt van God, en weet u niet dat u niet van uzelf bent? U bent gekocht en betaald, dus bewijs God eer met uw lichaam.

(1 Korintiërs 6:18-20)

Net als de burgers van het oude Rome zien moderne mensen de Bijbelse seksuele ethiek als beperkend en onaantrekkelijk. En toch zijn er tekenen en aanwijzingen dat de gedateerd veronderstelde christelijke visie nog steeds een weerklank vindt in onze diepste intuïtie over seks.

Superconsensuele seks

Een vrouw beschreef in *The New York Times* een seksuele ontmoeting met een man die ze op Tinder had ontmoet. Zij was bijna dertig en hij vierentwintig, een leeftijdsverschil dat niet belangrijk leek, tot hij 'bij bijna alles om toestemming begon te vragen'.¹⁴ Hij vroeg of hij haar sweater uit mocht trekken en toen ze ja had gezegd vroeg hij ook

of hij haar hemd uit mocht trekken en toen haar bh. Lachend zei ze dat hij haar niet voor ieder klein dingetje toestemming hoefde te vragen. ‘Een dramatische verschuiving’ had plaatsgevonden in de ‘seksuele opvoeding’ van jongere mannen, die ertoe had geleid dat ze herhaaldelijk om toestemming vroegen. Toen het allemaal voorbij was, zei ze: ‘In feite vond ik het wel fijn en zorgzaam. Ik was er alleen niet aan gewend dat iemand op die manier voor me zorgde.’¹⁵ Het had heel intiem gevoeld.

Maar toen ze hem later een berichtje stuurde, antwoordde hij niet. Hij negeerde haar. Ze vertelde haar huisgenoten hoe gekwetst ze was, maar zij begrepen daar niets van. ‘Hij vroeg steeds weer om mijn instemming,’ legde ze uit. ‘En dus voelde seks als een heilige daad, en vervolgens verdween hij.’ Ze begrepen niet waarom ze zo gekwetst was maar,

... in de dagen en weken erna kon ik alleen maar denken dat de huidige culturele benadering van toestemming te beperkt is ... Toestemming werkt niet als we het exclusief beperken tot de seksuele wereld. Onze lichamen zijn slechts een deel van de complexe constellatie van wie we zijn. Onze toestemmingscultuur baseren op toestemming tot het lichaam alleen is verwachten dat geven om de ander alleen het lichamelijke betreft. Ik wenste dat we toestemming als iets zouden kunnen zien dat ... meer gaat om geven om de ander, de hele persoon ... Ik denk niet dat velen van ons ja zouden zeggen als hun gevraagd werd ‘Is het goed

als ik doe alsof ik om je geef en dan vervolgens verdwijn?’¹⁶

Als het klopt wat de Bijbel zegt over Gods ontwerp voor het huwelijk en seksualiteit, dan hoeft de ervaring van deze vrouw ons niet te verrassen. Als we alleen ons lichaam aan elkaar geven en niet ons hele leven, dan slagen we er niet in om de volledige natuur van de persoonlijkheid te erkennen. Het lichaam kan niet gescheiden worden van de rest. Seks zou inderdaad een wederkerig geven van elkaars lichaam moeten zijn. Het is ontmenselijkend als je je lichaam aan iemand geeft die zich vrij voelt om je daarna te verlaten en niets om je te geven.

Christenen hebben het diepste en breedst denkbare begrip van toestemming. Als christenen zeggen dat seks alleen binnen het huwelijk kan plaatsvinden, dan bedoelen ze dat seks superconsensueel moet zijn.

Op de juiste wijze een huwelijkskandidaat zoeken

Hoe begin je dan aan een huwelijk? De meeste lezers zouden waarschijnlijk antwoorden: door iemand te zoeken met wie je kunt trouwen natuurlijk. Maar dat antwoord is een moderne reactie. In het verleden voorzag je familie je van een echtgenoot. Nog maar honderd jaar geleden waren je keuzes ook nog beperkt, ook al nam je zelf een